

კ. ჯავახიშვილი

ქართველი მთავრდებები
კავკასიონისათვის
ბრძოლაში

საბარტველოს ალვიური კლუბის გამომცემა
თბილისი — 1945

ქართული მთავრელები

კავკასიონისათვის ბრძოლაში.

1

კავკასია, კავკასიონის მწვერვალები დიდხანს იზიდავენ უცხოელთა ყურადღებას.

ჯერ კიდევ გასული საუკუნის სამოცდაათიან წლებში, ცალცალკე, ხოლო უფრო გვიან ათეულობით, ეწვეოდნენ ხოლმე კავკასიონის მწვერვალებს გერმანელი, იტალიელი, ჰუნგრელი ტურისტები, ალპინისტები, მწვერვალთა „დამპყრობნი“.

ისინი „იპყრობდნენ“ მწვერვალებს, გზადაგზა გულდასმით სწავლობდნენ მთაგრეხილებსა და უღელტეხილებს, სწერდნენ აღტაცებულ წიგნებს კავკასიის მშენიერებათა და სიმდიდრეთა შესახებ და ამ წიგნებთან ერთად გულმოდგი-

ნეთ და ზუსტად შედგენილ რუკებსა და აღწერილობებს უდგენდნენ სათანადო გენერალურ მუხრებს.

საბჭოთა ალპინიზმის ოცი წელი არა მარტო კავკასიონის შესწავლისა და დაუფლებისათვის ბრძოლის ოცი წელია, არამედ უცხოელ „დამპყრობებთან“ ბრძოლის ოცი წელიცაა.

„გავწმინდოთ კავკასიონის მწვერვალები უცხოელთა ბარათებისაგან“ — ასეთი იყო საბჭოთა მთამსვლელების საბრძოლო ლოზუნგი. ეს არ იყო მარტო სპორტიული ამოცანა—ავსულიყავით ყველა იმ მწვერვალებზე სადაც ოდესმე ასულან სახელმოხვეჭილ „მაღალმთიანეთის ვეფხვები“—არამედ ღრმა პატრიოტული მისწრაფებაც, რომელიც გამოხატავდა უდიდეს სიყვარულს სამშობლოსადმი.

ჩვენ გვინდოდა წაგვეშალა ყოველი ნიშანიც კი იმისა, რომ როდესმე, ჩვენზე ადრე ვიღაცას შეუდგამს ფეხი ჩვენი სამშობლო მიწის ნაკვეთზე, რომ ვიღაცას ჩვენზე ადრე უხილავს ჩვენი მთების მშვენება და სიდიადე.

ამგვარად ბრძოლა „უცხოელ დამპყრობებთან“ ქართველმა მთამსვლელებმა გაცილებით ადრე

დაიწყეს, ვიდრე გერმანელ დამპყრობთა უმჯობესესი
 ლი ზრახვები ხორცს შეისხავდნენ. ბიზანტიისა

მერცხაბერის, შუსტერის, დეშის, ობერშტაი-
 ნერის და სხვათა ბარათები ეხლა საქართველოს
 ალპიური კლუბის მუხეუმში ინახება, როგორც
 საპატიო „ტროფეები“, წინამორბედნი სახელო-
 ვანი წითელი არმიის მიერ დიდ სამამულო ომის
 დროს მოპოვებული დავლისა.

ეს იყო ჩვენი პირველი შეხვედრა გერმანელ
 დამპყრობებთან და ამჯერად იგი საბჭოთა მთა-
 მსვლელების გამარჯვებით დამთავრდა.

დაიწყო მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა
 მთის მთა მსვლელების მთავარი მუშაობა

1942 წელს, როდესაც გააფრთხილებული ფაშისტური ურდოების მღვრიე ტალღა კავკასიონის თეთროვლა მწვერვალებს და ყინულოვან უღელტეხილებს მოუახლოვდა, მისასვლელებთან ქედღვით ურყევად გადაუდგნენ მათ კავკასიონის დამცველთა რაზმები.

1942 წლის აგვისტოს და სექტემბრის ბრძოლებში კავკასიონის მისასვლელებთან და მთებში მრავალმა მებრძოლმა და მეთაურმა ისახელა თავი. მათ შორის ბევრი იყო მთამსვლელი, მთაში გაწაფული და მთის ბუნების მესაიდუმლე.

ომამდე — ისინი წლობით დადიოდნენ მთაში, სწავლობდნენ მთებს, მთის სასტიკ ბუნებასთან ბრძოლაში იწრთობოდნენ, მწვერვალთა დაპყრობა მათ მომავალ ბრძოლებში მტრის დამარცხებას ასწავლიდა.

ჯერ კიდევ ომამდე 1941 წლის აპრილისა და მაისის დღეებში თბილისის უნივერსიტეტის კავშირელთა მესვეურობით — ჩაეყარა საფუძველი შესანიშნავ მოძრაობას — გასამხედროებულ ალბინისტურ—კომკავშირული დანაყოფების შექმნას, უმაღლეს სასწავლებლბსა და სარეწაოებში. ეს იყო გამოხატულება საბჭოთა მთამსვლელების ომისათვის მზადყოფისა.

1941 წლის, დიდი სამამულო ომის ბრძოლების პირველი წლის დაძაბულ დღეებში არცერთი წუთით არ შეწყვეტილა საქართველოს მთამსვლელთა მუშაობა. 1941 წლის ზაფხულში, ისევე როგორც გასულ წლებში კავკასიონის ხეობებსა და უღელტეხილებზე მიმდინარეობდა სამთო ვარჯიში, იჭედებოდა და იწრთობოდა ახალი კადრები.

1941 წლის აგვისტოსა და სექტემბერში — ონის, ამბროლაურის, თელავის, დუშეთის რაიონის წვევამდელმა ახალგაზრდობამ გაიარა საფუძვლიანი სამთო მომზადება. ლევან გოთუას მეთაურობით მათ გადალახეს უღელტეხილები, ავიდნენ მწვერვალ კუთხაროზე, სანდრო გვალია მიუძღვოდა მათ მთათუშეთის ბილიკებზე—

მატარა ქაჩუს და გველის მთის მწვერვლებში
საკენ.

მაგრამ დადგა ისეთი დრო, როდესაც წლების განმავლობაში მიღებული ცოდნა საქმეში, ბრძოლაში უნდა შემოწმებულიყო. მტერი მოუახლოვდა კავკასიონს და შეესია კიდევაც მისი ჩრდილოეთის კალთის ხეობებს.

სამშობლომ თოფქვეშ დააყენა მთელი ქვეყანა.

გამარჯვების სურვილმა, სამშობლოსადმი ღრმა სიყვარულმა და მოვალეობის გრძნობამ შეაძლებინა მრავალთ ის, რაც თითქოს ადამიანურ შესაძლებლობის მიღმა იყო.

სამშობლომ თოფქვეშ დააყენა მთელი ქვეყანა. გამარჯვების სურვილმა, სამშობლოსადმი ღრმა სიყვარულმა და მოვალეობის გრძნობამ შეაძლებინა მრავალთ ის, რაც თითქოს ადამიანურ შესაძლებლობის მიღმა იყო.

ვის. მისი მითითებების საფუძველზე — შეიქმნა და დამზადდა დიდძალი სამთო ტანსაცმელი და საჭურველი. მან გულდასმით დაათვალიერა ჩვენ მიერ დასამტკიცებლად წარდგენილი სამთო სამოსი და საჭურველი. ყოველ მის შეკითხვაში გამოსჭვიოდა სურვილი, რომ ჩვენი სამთო ჯარი სამაგალითოდ ყოფილიყო ჩაცმული, სამაგალითოდ შეიარაღებული და შეჭურვილი. მას აინტერესებდა, არა მარტო ის, რომ ტანსაცმელი თბილი, გამძლე და მაგარი ყოფილიყო, არამედ ლამაზი და კოხტად შეკერულიც. სექტემბერში შეიქმნა სამთო რაზმები.

მათ გაწაფვას და შემდეგ მთაში გასვლას მთამსვლელები ხელმძღვანელობდნენ.

თოფთან ერთად მათ წერაყინი და თოკი წაიტანეს მთაში.

ახლა ეს უვნებელი და მშვიდობიანი ხელსაწყო — საბრძოლო იარაღად გადაიქცა.

მთამსვლელები — მებრძოლებად გადაიქცნენ.

ქელეში ონიანი — სტახანოველი ზეინკალი, იყო, სანდრო გვალია — სპორტის ოსტატი, ძლია დიდმელიშვილი — მათემატიკის მასწავლებელი, ლევან ელიავა — ინჟინერი — პიღრო-

ტექნიკოსი, ნიკო ხიმშიაშვილი — გეოლოგი,
არჩილ მაჭავარიანი — იურისტი, გაბრიელ
ბექნუ ხერგიანები — სოფლის მუშაკები, შოთა
რევიშვილი — ლიტერატურის მცოდნე, შალვა
ასათიანი — ფიზკულტურის მუშაკი იყო, გივი
მელია — ეკონომისტი, ხოლო შაქრო მაისურა-
ძე — ძველ ქართულ კერამიკის საიდუმლოებას
იკვლევდა — მაგრამ ყველანი მთამსვლელები და
პატრიოტები იყვნენ. მათ უყვარდათ თავისი
საქმე და თავისი სამშობლო ქვეყანა, კავკასიის
მთები, ქართველი ხალხი, მისი გმირული წარსუ-
ლი და მომავალი.

ისინი სწავლობდნენ მის წარსულს, შრომობ-
დნენ მომავლის საკეთილდღეოდ.

ისინი ჩაუდგნენ სათავეში სამთო რაზმებს,
უმაგალითო გმირობით და თავგანწირვით იბ-
რძოდნენ საყვარელი მთების დასაცავად.

პოდპოლკოვნიკმა გიორგი ნარიშანიძემ სწახელი გაითქვა როგორც დახელოვნებულმა მწვერავ-
მა და მამაცმა მებრძოლმა. ათასეული, რომელ-
საც იგი მეთაურობდა მრავალჯერ გასულა
მტრის ზურგში — კავკასიონის უღელტეხილე-
ბით და უვალი ბილიყებით. პოდპოლკოვნიკი
ნარიშანიძე „წითელი დროშის“ ორდენითაა
დაჯილდოვებული.

უფროსი ლეიტენანტი შალვა ასათიანი —
სამთო რაზმის ალპინიზმის უფროსი ინსტრუქ-
ტორი, რვა თვე იბრძოდა კავკასიის მთებში.
ებრძოდა მტერს, ებრძოდა ზამთრის სასტიკ
ბუნებას. ქარბუქსა და ნამქერში მიჰყავდა მას
დასაზვერავად რაზმი — როცა აღრენილ და
გაცოფებულ ქარბუქის წინაშე მხოლოდ მისი
ცოდნა და ნებისყოფა თუ შესძლებდა შებრძო-
ლებას.

დასავლეთ კავასიონის თოვლეთში იკვალე-
 ბოდა ბილიკები — სურსათი არასდროს მოკ-
 კლებია მოწინავე ხაზს და არც ერთი დაჭრილი
 არ დარჩა დროულად გამოუყვანი — ყოველივე
 ამას ხელმძღვანელობდა, თვითონ ეწეოდა და
 სხვას აბედვინებდა უფროსი ლეიტენანტი შა-
 ლვა ასათიანი.

28-ჯერ გაიარა მან თოვლიანი უღელტეხი-
 ლები: ადანგე, ხიმსა, ნაური, გვაშხვთა, დოუ
 და სხვა მრავალი.

სვანმა მთამსვლელებმა პარტიზანული რაზმი
 შექქმნეს. მიუვალი უღელტეხილები — მათთვის
 ნაცნობი კარმიდამო იყო. ისინი მოულოდნე-
 ლად და გაბედულად ესხმოდნენ მტერს. ყინვა-
 ში, თოვლსა და ქარბუქში ისინი მიდიოდნენ
 დაზვერვაზე მტრის ზურგში და მოჰქონდათ
 მნიშვნელოვანი ცნობები მტრის შესახებ. ნაღ-
 სატყორცნებისა და შაშხანების ცეცხლქვეშ
 ისინი დიდ გულადობას იჩენდნენ.

ს. ს. რ. კ-ს სპორტის ოსტატები ბექნუ და
 გაბრიელ ხერგიანები მტრის ურდოებთან ბრძო-
 ლაში გამოჩენილ მამაცობიასთვის სარდლობამ

— უღიფეთვე თხოვნა უღიფეთვე და იბღუფნაონ იბ...

ორჯერ დააჯილდოვა მედლით „მამაცობისათვის“.

ზემო-სვანეთის მთამსვლელები და მეთხილამურეები, რომლებიც მშვიდობიან წლებში თეთნულდსა, სვეტლარსა, ასმაშზე და სხვა მწვერვალებზე ასვლისას და უღელტეხილებზე სათხილამურო ლაშქრობებში იწრთობოდნენ — აქტიურად მოქმედებდნენ და ეხმარებოდნენ წითელ არმიას — მათგან 20-ზე მეტი მთამსვლელი, რომელთა შორის არიან გოჯი ზურებიანი, კარლო ხერგიანი, მიხეილ ჯაფარიძე, მურზაყან ჯაფარიძე და სხვა დაჯილდოვებული არიან მედლებით „საბრძოლო დამსახურებისათვის“, „მამაცობისათვის“ და „კავკასიის დაცვისათვის“.

უფრ. ლეიტენანტ სანდრო გვლიას ხელმძღვანელობით ფრონტის პირა რაიონებში, ზემო სვანეთში მიმდინარეობდა სათხილამურო სპორტის ინსტრუქტორთა მზადება, ათასზე მეტი კაცი მოამზადეს შემდეგში ამ ინსტრუქტორებმა.

კავკასიონის დაცვის პირველი დღიდან თავისი მთამსვლური და სათხილამურო გამოცდილე-

ბა, სვანეთის უღელტეხილების ცოდნა, სანდრო გვალის წითელი არმიის ნაწილებს მტრის წინაშე

მისი მოღვაწეობა ამ ხანებში მრავალმხრივი იყო. კავკასიონის ქედის ყველაზე რთულ და საპასუხისმგებლო რაიონში უხდებოდა მას დაზვერვის წარმოება, დაცვითი ნაგებობების მშენებლობის კონსულტაცია და ახალი კადრების მომზადება.

1942 წლის სექტემბერ-ოქტომბერში — უშბის ძირას და გულბას კლდეებზე ჩაატარა მან მეთაურების სამთო მომზადების კურსები, შეადგინა მთავარი კავკასიონის ცენტრალურ ნაწილის გზა-ბილიკების და უღელტეხილების რუკა, ხელმძღვანელობდა საუღელტეხილო გარნიზონებისთვის სპეციალურ დასაშლელ სახლების აგებას და დადგმას.

კავკასიონის ქედის ნაკლებად დასახლებულ, ზამთარში უვალ ადგილებში — მთამსვლელ-მეთხილამურეთა ჯგუფს, საბჭოთა კავშირის სპორტის ოსტატის უფროსი ლეიტენანტის ამხ. სანდრო გვალის მეთაურობით მიეცა რთული საბრძოლო დავალება.

ჯგუფმა გაჰყვითა ასეულ კილომეტრზე
 თოვლის გზა და სასახელოდ შეასრულა
 ძოლო დავალება, რისთვისაც მთაწრობის მიერ
 ჯგუფის უფროსი ამხ. გვალია დაჯილდოებულ
 იქნა „წითელი ვარსკვლავის“ ორდენით, ხო-
 ლო ჯგუფის მონაწილენი უმცროსი ლეიტენან-
 ტი, სპორტის ოსტატი ლ. ფანჯაკიძე და მეტხი-
 ლამურე, ლეიტენანტი ნ. მიქაბერიძე მედლე-
 ბით „საბრძოლო დამსახურებისათვის“.

1942 წლის ივნისიდან სანდრო გვალია ხელ-
 მძღვეანელობს სამთო და სამთო-სათხილამურო
 მომზადების ინსპექციას გამანადგურებელ ბა-
 ტალიონთა შტაბში. იგი ამზადებს საინსტრუქ-
 ტორო კადრებს, იღებს მონაწილეობას აღმო-
 სავლეთ კავკასიონის უღელტეხილებზე ზამთ-
 რის პირობებში საჭურველისა და იარაღის გა-
 დატანაში და სხვა.

სამთო ომის უძნელეს პირობებში იბრძოდნენ
 სამთო რაზმების უფროსი ინსტრუქტორები —
 უმცრ. ლეიტენანტი ზ. მაისურაძე, ლეიტენან-
 ტები დიმიტრი ჯაფარიძე, შოთა რევიშვილი,
 ვლად. ახოზაძე, ერვ. ცატუროვი. უფროსი.
 ლეიტენანტი ლევან ელიავა, უფრ. ლეიტენან-

ტი პეტრე მარჩენკო, უფროსი ლეიტენანტი
 იოსებ არუთინოვი, ლეიტენანტი ვახტანგ შაბუ-
 ნაშვილი, ლეიტენანტი მერაბ გეგეჭკორი.

სამთო სათხილამურო ათასეულის ოფიცერთა
 შორის იყვნენ მთამსვლელები — უმცროსი
 ლეიტენანტები გივი მეღია, ნიკო ხიმშიაშვილი,
 ნიხილ ერისთავი.

მათი ხელმძღვანელობით და უშუალო მონა-
 წილეობით ჩატარდა სამთო რაზმების მზადება,
 მათვე მიიღეს მონაწილეობა ბრძოლებში კავ-
 კასიონის მისადგომებთან და ჩრდილოეთ კავ-
 კასიონის ხეობებში — ხოლო როცა მტერი უკუ-
 იქცა გასდიეს მას ჩრდილოეთ კავკასიის ვე-
 ლებსა და ყუბანში.

გმირობა და თავგანწირვა გამოიჩინეს მოხევე
 ალპინისტებმა, სახელგანთქმული მეგზურისა
 და მთამსვლელის იაგორ კაჯალიკაშვილის სამმა
 ვაჟმა — მთამსვლელებმა — სტეფანე, ალექსი
 და ისიდორე კაჯალიკაშვილმა.

მრავალი სასახელო და ღირსშესანიშნავი საქ-
 მეებითაა სავსე კავკასიონის დაცვის ეპოქა.

არა მარტო სამთო რაზმების რიგებში, არა-

მედ ჯარის სხვა სახეობების დანაყოფებში
 იბრძოდნენ მთამსვლელები.

თუ უმცროსი ლეიტენანტი გ. სულაქვე-
 ლიძე, ლეიტენანტი შოთა რევიშვილი, ლეი-
 ტენანტი ვლად. ახობაძე, ლეიტენანტი კოკო-
 შვილი, კაპიტანი გრ. რამიშვილი თავის ცოდ-
 ნას და გამოცდილებას — როგორც მთამსვლე-
 ლობის ინსტრუქტორები ახმარებდნენ საერთო
 საქმეს, არტილერიისტები — ლეიტენანტი მი-
 ტო ობოლაძე, ლეიტენანტი არჩილ კვეზერე-
 ლი, კაპიტანი იოსებ გოგიტიძე რომელიც და-
 ჯილდოვებულია „წითელი ვარსკვლავის“ ორ-
 დენით, — თავზარდამცემა ცეცხლით ეხმარებო-
 დნენ მათ, ქვეითი ჯარის ოფიცრები ლეიტენან-
 ტი კოტე ასტახიშვილი, ლეიტენანტი არჩილ
 დუდუაშური, მანევრითა და ცეცხლით ხელს
 უწყობდნენ.

თელაველი ალბინისტი კაპიტანი არჩილ თვა-
 ლიაშვილი ომამდე საქ. პ. ლ. კ.კ. თელავის რაი-
 კომის პირველი მდივანი იყო, ფრონტზე —
 ნალმსატყორცი ბატარეის კომისარი და შემ-
 დეგ გაზეთ „სამშობლოს დამცველის“ პასუხის-
 მგებელი მდივანი.

ერთერთი ქართული შენაერთის ჩამოყალიბების პირველ დღიდან, როდესაც თერგის რეზნე ეს შენაერთი პირველად ჩაება ბრძოლაში არჩილ თვალთშეშებული ამ შენაერთში იბრძოდა. მრავალჯერ გამოადგა მას თუშეთის კლდეებსა და თოვლიან მწვერვალებზე მიღებული ცოდნა და გამოცდილება.

იანვრის თოვაში, სიცივესა და ნამქერში არჩილ თვალთშეშების დანაყოფმა საპასუხისმგებლო დავალება მიიღო. დანაყოფი უნდა გადასულიყო გაყინულ ლიმანებზე და ჭაობებზე და მტრისათვის უკან დასახევი გზა მოეჭრა. მეტევზეთა პატარა სოფელი კალაბატკა დიდხანს დაახსოვდებოდათ ამ გმირული რეიდის მონაწილეთ. ალპინისტური ალლო — თოვლისა და ყინულის ცოდნა იყო საჭირო რომ რამდენიმე დღის განმავლობაში ადამიანს შესძლებოდა გაათრებულ სტიქიასთან შებრძოლება.

არჩილ თვალთშეშებულმა სასახელოდ შეასრულა ეს დავალება.

არ ყოფილა სახე ჯარისა, რომელშიც ქართველ მთამსვლელებს არ ჰყავდა თავის წარმომადგენელი. გრ. გიორგობიანი — ქიმიურ დანა-

ყოფს ხელმძღვანელობდა, ცაცა ღლონტი (დავით ჯილდოებული მედლით „საბრძოლო მამულისათვის“), გივი გაბლიანი, ბორის ანთელიძე, — თავის სადასტაქრო ხელოვნებით დაჭრილ მებრძოლებს ეხმარებოდნენ, მაიორი ლ. ქელიძე დანაყოფის საბრძოლო მომზადებას ხელმძღვანელობდა, ლეიტენანტი ლევან მარუაშვილი — უღელტეხილთა აღწერას და სამხედრო — გეოგრაფიულ აღწერილობათა შედგენის საქმეს მესვეურობდა. ლევან არზუმანოვი — კინო აპარატით ხელში მისდევდა ჯარს. მის მიერ გადაღებულ ქრონიკებში აღიბეჭდა კავკასიისათვის ბრძოლის შესანიშნავი ეპიზოდები. ამ საქმისათვის იგი „წითელი ვარსკვლავის“ და „სამამულო ომის“ მეორე ხარისხის ორდენით დაჯილდოვდა.

ყუბანის ქაოებში — დასტაქრად მუშაობდა ექიმი თამარ გოთუა — მთამსვლელობამ ასწავლა მას გამბედაობა, გააკაფა, შემატა ხასიათის სიმტკიცე — ამ თვისებებმა შეაძლებინეს მას ცეცხლქვეშ ოპერაციების გაკეთება და დღელამის განმავლობაში საოპერაციო მაგიდასთან დგომა. ესლა მან გადალახა კარბატები და უნგ-

რეთში იბრძვის, თამარ გოთუა სამგზის ორდენ-
 ნოსანია — სამშობლომ ღირსეულად დაუღწიეს
 მისი სიმტკიცე და შრომისუნარიანობა.

სადაც, სამამულო ომის უსასრულო ფრონ-
 ტის რომელიღაც უბანზე, იბრძვიან მამაცი
 მთამსვლელები ამირან შალამბერიძე და ტარიელ
 ფლიაშვილი, მათ ირგვლივ გაშლილი ველებია—
 მაგრამ სამშობლო მთებთან დაბრუნების წყურ-
 ვილი უნერგავს მათ ბრძოლის უნარს და მტრის
 განდევნისა და დათრგუნვის სურვილს. იქაც
 ისინი კავკასიონისათვის იბრძვიან.

ორი ათასზე მეტი მთამსვლელი მისცა ფრონტსა და სამშობლოს საქართველომ. ორი ათასზე მეტი, მთებში ნაცადი ვაჟკაცი წავიდა ფრონტზე — მტერთან შესაბძოლად. იქ — ფრონტზე ისინი გააფთრებით ებრძოდნენ მტერს.

როდესაც გერმანელ ურდოთა მღვრიე ტალღა უკუიქცა კავკასიონიდან, უღელტეხილებსა და ჩრდილოეთ კავკასიონის ხეობებში მისწყდა უკანასკნელი ბრძოლების ხმაური და უჩვეულო სიმშვიდე დამკვიდრდა — მთამსვლელები ნელნელა ჩამოიკრიფნენ მთებიდან.

ყინვიან დილას თხუთმეტობდენ კაცისაგან შემდგარი ჯგუფი შეჰკიდებოდა თოვლიან აღმართს.

აი თერთმეტამ თავშესაფარი...

აქ სულ რამდენიმე დღის წინათ გააფთრებული ბრძოლა მიდიოდა.

ნელნელა ჯგუფი მიიწევდა წინ და შორის იყვნენ გაბრიელ და ბექნუ გოგი სულაქველიძე. გერმანელთა კავკასიონიდან განდევნის აღსანიშნავად გადასწყვიტეს მათ ასვლა კავკასიონის უმაღლეს მწვერვალზე. რამდენიმე დღის წინათ აქ გერმანელები იყვნენ.

ბექნუ ხერგიანმა პირველმა დაავლო ხელი თეთრთოვლა მწვერვალის უბიწო თოვლში უდიერად დასობილ ურჩხულის ნიშნიან დროშას — მოსწყვიტა იგი. ეს იყო არა მარტო მტრის დროშის მოხსნის აქტი — არა მარტო სპორტული ასვლა — ბექნუ ხერგიანი ბევრჯერ სხვა დროსაც ყოფილა აქ. ამ ასვლამ ჯამი მოუყარა მთამსვლელების კავკასიონის დაცვაში მონაწილეობას და ევროპის უმაღლესი მწვერვალიდან მტრის დროშის მოხსნით სამუდამოთ დაამკვიდრა საბჭოთა მთამსვლელების სახელი და გამარჯვება.

მძღვანელობით ჩატარებულმა მუშაობამ უზრუნველყო ფრონტი ზუსტი კარტოგრაფიული მასალით. ამ საქმეში ს. გელაშვილს ეხმარებოდა საქართველოს მთამსვლელთა ორი ჯგუფი — სპორტის ოსტატის დ. წერეთლის და სპორტის დამსახურებულ ოსტატის ალ. ჯაფარიძის ხელმძღვანელობით. ამ ჯგუფებმა, რომლებშიც შედიოდნენ ქ. ონიანი, გ. რაიზერა, ო. გიგინეიშვილი, ს. ხუციშვილი, ლ. სუჯაშვილი, ს. შხავაცაბაია დიდი დახმარება გაუწიეს პოდპოლკოვნიკ ს. გელაშვილის მებრძოლებს.

მთიანი რაიონების მეტეოროლოგიურ და კლიმატიურ თავისებურებათა შესანიშნავი ცოდნა საშუალებას აძლევდა ამიერ კავკასიის ფრონტის ჰიდრომეტსამმართველოს უფროს სპეციალისტს, სპორტის ოსტატს ალექსანდრა ჯაფარიძეს წარმატებით შეესრულებინა სარდლობის დავალებანი ავიაციისათვის ამინდის პროგნოზის მიცემის დარგში.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულებით ამხ. ალექსანდრა ჯაფარიძე დაჯილდოებულია „საპატიო ნიშნის“ ორდენით.

მხცოვანმა ქართველმა მთამსვლელმა ინჟი-

ნერმა ირაკლი ლუკაშვილმა, საქართველოში
 თო გზების ენტუზიასტმა — ომის პერიოდში
 დიდი მუშაობა გასწია კავკასიონის მთავარი
 უღელტეხილების აღწერის საქმეში. ირ. ლუკა-
 შვილი დაჯილდოვებულია მედლით „კავკასიის
 დაცვისათვის“.

საქართველოს მთამსვლელობის ერთერთი
 პიონერთაგანი დოც. ი. ასლანიშვილი თავის
 დასტაქრულ გამოცდილებას და ცოდნას მებრ-
 ძოლთა განკურვნას ანდომებდა. ომის პერიოდ-
 ში მან დასწერა და მოამზადა დასაბეჭდათ
 მონოგრაფია მთის ავადმყოფობის შესახებ.

წითელი არმიის სასახელო ოფიცრების სახე-
 ლი მოიხვეჭეს თავისი ცოდნითა და შრომით
 ლეიტენანტმა დავით ფურცელაძემ, კაპიტანმა
 ი. მარამა, ინჟ-კაპიტანმა — დავით წერეთელ-
 მს, ინჟ-კაპიტანმა რ. ჩხეიძემ, ლეიტენანტმა
 ალექსი ივანიშვილმა, კოტე ახტახიშვილმა,
 გერმან გავაშელმა და სხვა მრავალმა.

ბრძოლებიდან დაბრუნებულებიც შეუერთდ-
 ნენ მათ, ამოუდგნენ მხარში და ეხლა, ომში
 მიღებულ გამოცდილებასა და ცოდნას უზიარ-
 რებენ ახალგაზრდა მთამსვლელებს.

ქინძიძე — ქიქოძე-ქიქოძე
ინტელექტუალური ცხოვრება
— ინტელექტუალური ცხოვრება
— ინტელექტუალური ცხოვრება
— ინტელექტუალური ცხოვრება

7

ბრძოლა ჯერ არ დამთავრებულა, მაგრამ უკვე შეიძლება მოეყაროს თავი იმ დიდ გამოცდილებას, რომელიც მიიღეს მთამსვლელებმა კავკასიონისთვის ბრძოლის საქმეში. არც ერთ თითქოს უმნიშვნელო ფაქტიც კი არ უნდა დარჩეს აღუწერსხავი და აღუწერელი. ამ გამოცდილების საფუძველზე უნდა შეივსოს თავები ჯერ დაუწერელი ქართული სამხედრო ალბინიზმის წიგნისა. ყოველი ფაქტი და მაგალითი ამ ბრძოლებისა საქართველოს მთამსვლელობის მატრიანეში უნდა შევიდეს. დიდ სამამულო ომის დროინდელი მთასვლური ქრონიკები საფუძველად დაედება საბჭოთა ალბინიზმის შემდგომ განვითარებას, გამოაჩენს მისთვის ახალ გზებსა და შესაძლებლობებს.

კავკასიონისათვის ბრძოლებში ბევრი ახალი მთამსვლელი აღიზარდა. დღეს ისინი ამზადე-

ბენ რეზერვებს წითელი არმიისათვის — სკირდება სამთო საქმის მცოდნე ოფიცრები და სერჟანტები. — ლეიტენანტები ლეჟავა, მიქაბერიძე, ფალავა, ხუციშვილი, სერჟანტები — ჩხეიძე, ბაბაკიშვილი, შენგელია, გონგლაძე და სხვა მრავალნი სამთო საქმის ნამდვილი ოსტატები და დახელოვნებული ინსტრუქტორები არიან. ისინი დიდი მონდომებით და საქმის სიყვარულით ხელმძღვანელობენ სამთო კადრების მომზადების საქმეს.

მათ მიერ მომზადებული მებრძოლები და ოფიცრები ღღეს კარპატებსა, ნორვეგიაში და ჰუნგრეთში იბრძვიან — შორეულ და უცნობ მთებში ისინი იბრძვიან აგრეთვე საქართველოს მთების კეთილდღეობისათვის.

გვარდიის ეფრეიტორი აკაკი გეწაძე უკრაინის მეორე ფრონტიდან ასე გადმოგვცემს თავის განცდებს —

„საყვარელი მთები აქედან შორს დამრჩა, მაგრამ მათი სახე ყველგან მელანდება, ოხ, რა ლამაზია მათი მწვანე ფარჩა და რა უტკბესია ღღეს ეს მოგონება.

ვერ წაგვართვა მტერმა მათი სიყვარული,
 რადგან მათ პატრონობს მტკიცე, გმირი ხალხი.
 ვერ დაშხამა გველმა მათი სიხარული
 და ვერ დაათარა გლოვა-ტანჯვის თალხი.

დღეს უცხო მთებს ვუცქერ და როცა მათ
 გავლევ

კვლავ თქვენ გესტუმრებით ჩემო საყვარლებო
 თქვენს ლამაზ უბეში სადღეგრძელოს დავლევ
 თქვენს ტკბილ სადღეგრძელოს მშობლიურ
 მთებო“.

და ეს სიტყვები შეიცავენ განცდას ყველმ
 ქართველ მთამსვლელებისა, რომლებიც სასახე-
 ლოდ იბრძვიან ფრონტზე და შრომობენ ზურგ-
 ში ერთი მიზნისთვის — გამარჯვებისა და დიად
 საბჭოთა სამშობლოს ბედნიერებისათვის.

გზაჯვარედინი

საქართველოს სახელმწიფო ბიბლიოთეკა
 1980 წლის

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის
 2-ე მისიის განყოფილება

ფანი 3 მან.

К. Джавришвили

**ГРУЗИНСКИЕ АЛЬПИНИСТЫ В
БОРЬБЕ ЗА КАВКАЗ.**

Издание Грузинского Альпийского Клуба.

1945

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა